

УДК 330.322

Шапурова О.О.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Запорізької державної інженерної академії*

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КАПІТАЛЬНОГО ІНВЕСТИВАННЯ В УКРАЇНІ

В статті уточнено поняття «капітальні інвестиції». Проаналізовано динаміку капітальних інвестицій в країні. Сформовано особливості капітального інвестування суб'єктів господарювання. Проаналізовано джерела фінансування та напрямки використання капітальних інвестицій. Визначено основні проблемні аспекти капітального інвестування.

Ключові слова: капітальне інвестування, матеріальні та нематеріальні активи, необоротні активи, реальні інвестиції, інвестиційна привабливість.

Шапурова Е.А. ПРОБЛЕМНЫЕ АСПЕКТЫ КАПИТАЛЬНОГО ИНВЕСТИРОВАНИЯ В УКРАИНЕ

В статье уточнено понятие «капитальные инвестиции». Проанализирована динамика капитальных инвестиций в стране. Сформированы особенности капитального инвестирования субъектов хозяйствования. Проанализированы источники финансирования и направления использования капитальных инвестиций. Определены основные проблемные аспекты капитального инвестирования.

Ключевые слова: капитальное инвестирование, материальные и нематериальные активы, необоротные активы, реальные инвестиции, инвестиционная привлекательность.

Shapurova O.O. PROBLEM ASPECTS OF INVESTMENT CAPITAL IN UKRAINE

The article clarified the concept of "capital investment". The dynamics of capital investments in the country is analysed. The features of major investment of entities are formed. The funding sources and uses of capital investment are analyzed. The main problematic aspects of capital investment are determined.

Keywords: capital investment, tangible and intangible assets, fixed assets, real investment, investment attractiveness.

Постановка проблеми. В сучасних складних умовах функціонування всіх галузей національної економіки необхідно створити необхідні фактори та інструменти розвитку стратегічних напрямів країни. Важливу роль у формуванні ефективних механізмів розвитку галузей відіграють капітальні інвестиції, адже вони є основним параметром відтворювального процесу що визначає можливості оновлення основного капіталу, проведення структурних реформ, стійкого довгострокового економічного та соціального розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у висвітлення теоретичних та практичних аспектів капітального інвестування зробили фахівці з економіки, серед яких: І. Бланк, М. Герасимчук, Я. Жаліло, О. Пилипенко, К. Паливода, Д. Аранчій, О. Савлук, Т. Понедільчук, Н. Спасів, Л. Шинкарук та багато інших.

Водночас, незважаючи на достатню широту дослідження проблематики капітального інвестування, залишається ряд питань, що потребують подальшого дослідження.

У результаті систематизації періодичних видань та статистичної інформації нами поставлені наступні завдання:

- уточнити поняття «капітальні інвестиції»;
- проаналізувати динаміку капітальних інвестицій в країні;
- сформулювати особливості капітального інвестування суб'єктів господарювання;
- проаналізувати джерела фінансування та напрямки використання капітальних інвестицій.
- визначити основні проблемні аспекти капітального інвестування

Виклад основного матеріалу дослідження. Капітальні інвестиції – інвестиції в придбання або виготовлення власними силами для власного використання матеріальних і нематеріальних активів. До інвестицій у матеріальні активи належать інвестиції в землю, існуючі будівлі та споруди, нові

будівлі, споруди, об'єкти незавершеного будівництва, машини, обладнання й інвентар, транспортні засоби, довгострокові біологічні активи та інші необоротні матеріальні активи, які були придбані або створені для власного використання, включаючи витрати на капітальний ремонт, поліпшення, удосконалення, реконструкцію, модернізацію. До інвестицій у нематеріальні активи належать інвестиції в придбання або створення власними силами програмного забезпечення, баз даних, прав користування природними ресурсами, майном, прав на знаки для товарів і послуг, на об'єкти промислової власності, авторських і суміжних прав [1, с. 181].

Аналізуючи динаміку капітальних інвестицій не можна оцінити її однозначно позитивно. На динамічні процеси реального інвестування значно вплинула фінансова криза 2008-2009 рр.

Динаміка збільшення простежується у 2010-2011 р., вартість капітальних за цей період збільшилась на 37%. Тенденція зростання залишається у 2012 р. завдяки інтенсивного інвестування у будівництво нових спортивних об'єктів та оновлення інфраструктури у рамках підготовки до Євро-2012. Проте загострення політичної та соціально-економічної ситуації в країні наприкінці 2013 р. зашкодило закріпленню позитивної тенденції попередніх років. Як наслідок, обсяги капітальних інвестицій почали поступово скорочуватися. Зменшення у 2013 та 2014 роках склало 8 та 32% а у 2015р. – 7% (порівнюючи з 2012 р.).

Необхідною задачею залишається всебічний аналіз структури капітальних інвестицій.

Структура капітальних інвестицій за об'єктами вкладення необоротних активів у 2013-2015 році засвідчує, що підприємства вкладали більше коштів саме у матеріальну їх частину, питома вага яких склала понад 95%. Така ситуація, на перший погляд, є доцільною, оскільки спрямування коштів саме в активну частину матеріальних необоротних активів сприяє підвищенню ефективності інвестицій та підвищує мотивацію до подальшого інвестування. Вод-

ночас негативним є той факт, що вкладення у нематеріальні активи залишаються менш пріоритетним напрямом інвестування в Україні [6, с. 317].

Основним джерелом інвестування в Україні із року в рік залишаються власні кошти національних підприємств. Їх питома вага у останні роки становила понад 65% від усього обсягу інвестицій.

Поряд з цим залученими джерелами інвестиційних ресурсів в Україні залишаються кошти населення у будівництво житла, кредити банків, кошти державного та місцевих бюджетів, кошти іноземних інвесторів, кошти вітчизняних інвестиційних компаній та інші джерела фінансування. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування наведені в таблиці 3.

Таблиця 1

Капітальні інвестиції 2010-2015 рр.

Показники	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Капітальні інвестиції в економіку	189061	259932	293692	267728	219420	273116
Темпи зміни капітальних інвестицій в економіку (ланцюговий), %	103,4	137,49	112,99	91,16	81,96	124,47
ВВП у фактичних цінах, млн..грн	1082569	1302079	1411238	1454931	1566728	1979458
Рівень інвестування економіки, % до ВВП	17,46	19,96	20,81	18,40	14,00	13,80

Джерело: [2-5]

Таблиця 2

Динаміка капітальних інвестицій за об'єктами вкладення

Об'єкти капітальних вкладень	2013		2014		2015	
	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%
Усього	267728	100	219420	100	273116	100
інвестиції у матеріальні активи	257144	96,05	212035	96,63	254731	93,27
житлові будівлі	41567	15,53	33177	15,12	45609,8	16,70
нежитлові будівлі	47908	17,89	40859,7	18,62	43330,9	15,87
інженерні споруди	58769	21,95	46599,3	21,24	50948,7	18,65
машини, обладнання та інвентар	80971	30,24	68948,8	31,42	84423,2	30,91
транспортні засоби	16602	6,20	13830,4	6,30	19650	7,19
земля	1170,7	0,44	999,3	0,46	1441,8	0,53
довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	2456,1	0,92	2034,2	0,93	2762,6	1,01
інші матеріальні активи	7699,7	2,88	5586,4	2,55	6563,9	2,40
інвестиції у нематеріальні активи	10585	3,95	7384,8	3,37	18385,5	6,73
з них						
права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо	5674,6	2,12	2974,3	1,36	12457,8	4,56
програмне забезпечення та бази даних	3508,7	1,31	3207,3	1,46	4908,4	1,80

Джерело: [2-5]

Таблиця 3

Капітальні інвестиції за джерелами фінансування, тис. грн

Джерела фінансування	2013	2014	2015
Кошти державного бюджету	6497846	2738652	6919520
Кошти місцевих бюджетів	7219174	5918198	14259982
Власні кошти підприємств та організацій	170675613	154629521	184351294
Кредити банків та інші позики	40878331	21739342	20740144
Кошти іноземних інвесторів	4881199	5639793	8185366
Кошти вітчизняних інвестиційних компаній, фондів	21770047	1504188	1102600
Кошти населення на будівництво житла	6574874	22064230	31985446
Інші джерела фінансування	9230938	5186006	5572084

Джерело: [2-5]

Таблиця 4

Структура капітальних інвестицій за окремими напрямками

Напрями інвестування	2013		2014		2015	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Нові активи	196598161	73,43	156766082	71,45	194583779	71,25
Активи, які були використані	12262243	4,58	10288490	4,69	15998177	5,86
Витрати на капітальний ремонт	17963658	6,71	15368282	7,00	21144305	7,74
Витрати на поліпшення, вдосконалення, реконструкцію, модернізацію	40903960	15,28	36997076	16,86	41390175	15,15

Джерело: [2-5]

Структура капітальних інвестицій за окремими напрямками у 2013-2015 рр. підтверджує, що більшість капітальних інвестицій були спрямовані на оновлення активів – 71-73%. Зазнали поліпшення, реконструкції або модернізації 15-16% загального обсягу активів. Інші 10-13% були використані або було проведено капітальний ремонт. Структура капітальних інвестицій за окремими напрямками наведена в таблиці 4.

Відповідно до проведеного аналізу можна сформулювати основні особливості капітального інвестування:

1) Переважна більшість об'єктів капітального інвестування це матеріальні активи. Інвестиції у нематеріальні активи не перевищують 4-5%;

2) Відсутність ефективної диверсифікації джерел фінансування. Основним джерелом інвестування в Україні із року в рік залишаються власні кошти національних підприємств. Причина тому нерозвиненість та шаблонність кредитування банків, відсутність інтересу інвесторів до об'єктів вітчизняного сектору;

3) Кошти капітального інвестування в більшості випадків (70%) спрямовуються на оновлення активів. Зазначений позитивний факт дає поштовх до розвитку національної економіки.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином на основі проведеного дослідження проблемних аспектів капітального інвестування в країні можна окреслити такі основні важливі положення:

1) Важливу роль у формуванні ефективних механізмів розвитку галузей відіграють капітальні інвестиції, адже вони є основним параметром відтворювального процесу. Капітальні інвестиції – це інвестиції в придбання або виготовлення власними силами для власного використання матеріальних і нематеріальних активів;

2) Відповідно до проведеного аналізу визначено основні особливості капітального інвестування:

– переважна більшість об'єктів капітального інвестування це матеріальні активи. Інвестиції у нематеріальні активи не перевищують 4-5%;

– відсутність ефективної диверсифікації джерел фінансування. Основним джерелом інвестування в Україні із року в рік залишаються власні кошти національних підприємств. Причина тому нерозви-

неність та шаблонність кредитування банків, відсутність інтересу інвесторів до об'єктів вітчизняного сектору;

– кошти капітального інвестування в більшості випадків (70%) спрямовуються на оновлення активів. Зазначений позитивний факт дає поштовх до розвитку національної економіки.

3) Відповідно до визначених особливостей можна сформулювати основні проблемні аспекти капітального інвестування :

– інноваційний аспект: недооціненим напрямом інвестування залишаються вкладення у нематеріальні активи, зокрема в об'єкти інтелектуальної власності, ноу-хау, авторські винаходи, інформаційні технології, що можуть стати національним надбанням та ключовим стратегічним ресурсом вітчизняної економіки.

– нормативно – правовий аспект: недосконала законодавча база розвитку інвестицій;

– фіскальний: обтяжлива система оподаткування;

– фінансовий аспект: нестабільність національної валюти, втрата довіри до банківського сектору, неможливість залучення кредитних ресурсів через їх високу вартість;

– споживчий аспект: низький рівень трансформації заощаджень населення та прибутків бізнесу в інвестиції.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ємець О. Значення капітальних інвестицій підприємств в умовах глобалізації економіки / О. Ємець // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2014. – № 10. – С. 181-188.
2. Капітальні інвестиції в Україні у 2007-2011рр. Статистичний збірник / Державна служба статистики. – Київ, 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Капітальні інвестиції за 2013 р.: Статистичний бюлетень // Держкомстат України. – 2014. – 43 с.
4. Капітальні інвестиції за 2014 р.: Статистичний бюлетень // Держкомстат України. – 2015. – 43 с.
5. Капітальні інвестиції за 2015 р.: Статистичний бюлетень // Держкомстат України. – 2016. – 41 с.
6. Радевич Т. Капітальні інвестиції в Україні: сучасні тенденції та перспективи розвитку / Т. Радевич // Сталій розвиток економіки. – 2015. – 317-322.